

*Кравець В. Р.,
кандидат юридичних наук, декан
Криворізького факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЮРИДИЧНИЙ ІНТЕРЕС В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, ВИДИ

Анотація. У статті проаналізовано поняття, сутність та види юридичного інтересу на звернення до адміністративного суду. При цьому акцентовано увагу на необхідності розмежування процесуального і матеріально-правового інтересів, яка обумовлена тим, що за змістом адміністративного процесуального законодавства процесуальний інтерес має бути в усіх осіб, які захищають своє чи чуже право. Матеріально-правовий інтерес може бути тільки в осіб, що захищають своє право, тобто, у суб'єктів спірного матеріального правовідношення. Встановлено, що процесуальний інтерес може бути зарахований до числа передумов права на пред'явлення позову лише у тих випадках, коли його відсутність може спричинити відмову у прийнятті позовної заяви чи припинення провадження у справі, оскільки саме в цих наслідках і має вияв практичне значення передумов права на пред'явлення позову. Визначено та охарактеризовано особливості юридичного інтересу осіб, що захищають свої права і законні інтереси, представника, прокурора, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, органів державної влади, органів місцевого самоврядування. Акцентовано увагу на необхідності розмежування понять «юридичний інтерес» і «законний інтерес».

Ключові слова: юридичний інтерес, законний інтерес, представник, процесуальний інтерес, матеріально-правовий інтерес, адміністративне судочинство.

Постановка проблеми. Одним із центральних питань права фізичної особи на судовий захист є визначення поняття, сутності та видів юридичного інтересу як передумови на звернення до адміністративного суду. Слід зазначити, що це питання є досить дискусійним і, в силу цього, недостатньо дослідженим. З огляду на зазначене, йому приділяється особлива увага як важливому питанню змісту права судового захисту в адміністративному суді. Як правило, наявні наукові доробки у переважній більшості мають загальнотеоретичне або цивільно-правове значення [1; 3]. Таким чином, вони можуть бути науково-методологічним підґрунтям для визначення основних положень та особливостей юридичного інтересу у контексті адміністративного судочинства.

Серед процесуалістів немає єдиної думки щодо визнання юридичного інтересу передумовою права на пред'явлення позову. Одні автори не визнають за юридичним інтересом значення передумови права на пред'явлення позову [4; 9], другі – схильні абсолютизувати значення юридичного інтересу як передумови права на пред'явлення позову [10; 12] і, нарешті, треті розглядають юридичний інтерес як передумову права на пред'явлення позову лише щодо окремих осіб, які звертаються до суду з вимогою про захист [13; 15].

При вирішенні цього питання слід виходити з поняття юридичного інтересу, враховуючи при цьому особливості тієї чи іншої категорії осіб, які за законом можуть звертатися до суду за захистом свого або чужого права чи охоронюваного законом

інтересу. У наукових працях висловлюється думка про необхідність розмежування процесуального та матеріально-правового інтересів. У той же час, деякі автори виступають проти поділу інтересу на процесуальний та матеріально-правовий. Так, на думку Р. Є. Гукасяна, існує тільки процесуальний інтерес, який, у свою чергу, поділяється на матеріально-правовий (особистий) і службовий або громадський [14]. Таке твердження викликає заперечення, оскільки незрозуміло, яким чином процесуальний інтерес трансформується у матеріально-правовий, тобто як юридичний інтерес може бути і процесуальним і матеріально-правовим одночасно. Це тим більше незрозуміло, якщо мати на увазі, що Р. Є. Гукасян належить до числа авторів, які розглядають юридичний інтерес як передумову права на пред'явлення позову [14]. Звідси напрашується висновок, що суддя одноособово на стадії порушення адміністративної справи має перевіряти наявність матеріально-правового інтересу.

До такого ж висновку приводить позиція тих учених, які хоча і відносять процесуальний інтерес до числа передумов права на пред'явлення позову, однак по суті визначають його як матеріально-правовий інтерес [16; 18]. Так, Є. Г. Пушкар, з одного боку, виступає за розмежування матеріальної і процесуальної зацікавленості у результаті процесу, а з іншого – повністю отожднює зазначені поняття, пропонуючи відмовляти у прийнятті позовної заяви або припиняти провадження у справі у випадках добровільного виконання відповідачем своїх обов'язків. При цьому автор посиляється на відсутність у сторін зацікавленості в отриманні судового рішення, оскільки спір уже ліквідовано [17].

Такого роду рекомендації суперечать конституційним принципам здійснення правосуддя тільки судом і при суворому дотриманні встановленого порядку. Після порушення адміністративної справи суд зобов'язаний, якщо позивач не відмовився від позову, надати відповідь по суті заявленої вимоги. У зв'язку із цим О. Ф. Клейнман писав: «Ухвала суду про припинення провадження у справі відрізняється від постанови у справі тим, що постановою вирішується спір сторін по суті, тоді як ухвала про припинення провадження у справі спору сторін по суті не вирішує» [19]. Наприклад, якщо відповідач надає суду документи, що підтверджують прийняття рішення, якого вимагав позивач, – це не може стати підставою до припинення провадження у справі.

Стаття 157 КАС України як підставу для закриття провадження у справі визначає лише відмову позивача від позову або примирення сторін. Крім того, відповідно до принципу офіційного з'ясування обставин справи, суддя не може просто прийняти відмову чи примирення сторін, а повинен перевірити, чи не суперечать ці дії закону або чи не порушують вони права, свободи або інтереси осіб, у тому числі, і самих сторін [20]. Однак, якщо після перевірки документів, наданих відповідачем, та з'ясування позиції позивача, суд переконається, що претензія позивача задоволена відповідачем добровільно, слід відмовити в позові, тобто, винести рішення по суті справи. Проти

припинення провадження у справі у випадках добровільного виконання відповідачем своїх обов'язків виступив В. М. Щеглов, розцінивши таке припинення як довільне розширення підстав для припинення провадження у справі [21].

Ця дискусія має принципове значення, тому що зачіпає питання, пов'язані з правом на судовий захист. Небажання усвідомити і належним чином оцінити теоретичну і практичну значущість таких категорій, як право на пред'явлення позову і право на задоволення позову, негативно відбивається на судовій практиці, тому що позбавляє суддів ясного і чіткого орієнтиру при вирішенні питання про наявність або відсутність в особи, що звертається до суду з позовом, права на його пред'явлення.

Продовжуючи розвивати цю думку, слід зазначити, що необхідність розмежування процесуального і матеріально-правового інтересів обумовлена тим, що за змістом адміністративного процесуального законодавства процесуальний інтерес має бути в усіх осіб, які захищають своє чи чуже право. Матеріально-правовий інтерес може бути тільки в осіб, що захищають своє право, тобто, у суб'єктів спірного матеріального правовідношення.

Оскільки закон не містить легального визначення процесуального інтересу, видається, що при визначенні його поняття необхідно враховувати мету, яку переслідує суб'єкт, що подає позов. «Інтерес, – писали К. Маркс і Ф. Енгельс у своїй першій спільній роботі, – ось що пов'язує одного з одним членів громадянського суспільства» [22]. Саме інтерес спонукає суб'єктів діяти у певному напрямі, використовуючи при цьому всі наявні можливості. Таким чином, інтерес є вираженням потреби у вигляді спонукальних сил, намірів, бажань, прагнень і мотивів цілеспрямованої діяльності суб'єктів права [23]. Отже, процесуальний інтерес можна визначити як передбачену законом потребу в отриманні судового рішення як акта правосуддя, тобто, потребу в захисті порушеного або оскарженого права або охоронюваного законом інтересу.

Матеріально-правовий інтерес можна визначити як передбачену законом потребу отримання захисту у вигляді матеріально-правового задоволення (правової вигоди) у разі позитивного вирішення судом вимоги про захист. Зіставляючи ці визначення, можна перекоонатися у тому, що матеріально-правовий інтерес як спонукальний матеріально-правовий мотив (стимул) може бути лише в осіб, які захищають своє право або інтерес, наявність або відсутність якого перевіряє суд шляхом розгляду та вирішення справи по суті, тоді як процесуальний інтерес може бути і в осіб, які не є суб'єктами спірного матеріального правовідношення, але в силу прямої вказівки закону мають потребу в захисті прав чи охоронюваних законом інтересів інших осіб.

Таким чином, у визначенні процесуального інтересу враховано обидві категорії осіб, які захищають своє або чуже право, що не завжди враховується деякими авторами [24]. Крім того, запропоноване формулювання дозволить вирішити питання про зарахування процесуального інтересу до числа передумов права на пред'явлення позову з урахуванням особливостей правового становища тієї чи іншої особи, що звертається за судовим захистом, а також тієї ролі, яку відіграє процесуальний інтерес при виникненні права на пред'явлення позову.

Процесуальний інтерес може бути зарахований до числа передумов права на пред'явлення позову лише у тих випадках, коли його відсутність може спричинити відмову у прийнятті позовної заяви чи припинення провадження у справі, оскільки саме в цих наслідках і має вияв практичне значення передумов права на пред'явлення позову.

Відповідно до ст. 104 КАС України право звернення до суду з вимогою про захист надано особам, які вважають, що їх

права, свободи і законні інтереси у сфері публічних відносин є порушеними. Крім того, до адміністративного суду можуть звертатися представники зацікавленої особи або органи чи інші особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Для осіб, що захищають свої права і законні інтереси, юридичний інтерес як потреба у захисті визначено у Конституції України та КАС України, який визначає, що будь-яка особа, що вважає своє право або інтерес порушеними, має право звернутися до суду за захистом. Таке широке визначення юридичного інтересу, а також дії принципу диспозитивності в адміністративному судочинстві дозволяють зробити висновок, що юридичний інтерес має значення передумови права на пред'явлення позову для осіб, які захищають своє право, тобто, можливих суб'єктів спірних правовідносин.

Юридичний інтерес представника – це обумовлена законом або волевиявленням особи, чії права представляють, потреба захисту чужого права або охоронюваного законом інтересу від імені та в інтересах його власника, що підтверджується належно оформленими повноваженнями [25]. При цьому необхідно мати на увазі, що представник, висуваючи позов від імені та в інтересах іншої особи, є цілком самостійним суб'єктом права на пред'явлення позову, до якого пред'являються свої, особливі вимоги.

Відповідно до ч. 1 ст. 61 КАС України органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб у суді, за жодних умов не мають права досягати примирення в адміністративній справі, оскільки примирення – це дискреційне право сторін, яке пов'язано з розпорядженням матеріальними правами. Відповідні органи та особи не наділені такою дискрецією, зокрема й тому, щоб ця дискреція не використовувалася всупереч інтересам особи.

Одна з особливостей правового становища представника (мається на увазі договірне представництво) як особи, що наділена правом на пред'явлення позову, виражається в тому, що відсутність у представника юридичної зацікавленості не можна розглядати як передумову його права на подання позову, тому що позивач (особа, інтереси якої представляють) у будь-який момент може віддати відповідне повноваження і тим самим спонукати свого представника до звернення в суд або реалізувати своє право самостійно, не вдаючись до допомоги представника. У зв'язку із цим необхідно розрізняти такі підстави до відмови у прийнятті позовної заяви як неправоздатність представника і його незацікавленість (відсутність належно оформлених повноважень).

Юридичний інтерес законних представників, що виступають у суді від імені та в інтересах осіб без особливого повноваження, випливає із закону і покладає на певну категорію осіб юридичний обов'язок з охорони і захисту прав недієздатних за віком або за станом здоров'я. Тому в осіб, які не є батьками, усиновителями, опікунами чи піклувальниками недієздатних осіб, є відсутньою потреба у захисті прав та законних інтересів зазначених вище осіб, тобто є відсутнім юридичний інтерес. У зв'язку із цим юридичний інтерес слід визнати передумовою права законних представників на пред'явлення позову від імені та в інтересах інших осіб.

Юридичний інтерес прокурора у випадках подання ним позову має виключно процесуальний характер, тому що прокурор не є і не передбачається суб'єктом спірного матеріального правовідношення. Прокурор під час представництва інтересів в адміністративному суді громадянина, нездатного самостійно захистити свої права чи реалізувати повноваження, як учасник розгляду справи, з позицій розпорядження матеріальними по-

зовними вимогами є певною мірою обмеженим законодавцем у цілому. Він є «позивачем у процесуальному розумінні, не володіє власне правами позивача» [26].

Разом із тим, обсяг процесуальних можливостей прокурора під час його участі у розгляді судом справи адміністративної юрисдикції є повним. Будучи представником інтересів громадянина чи держави, він наділений такими ж процесуальними правами, як і інші особи, що беруть участь у розгляді справи. Прокурор ініціює розгляд адміністративним судом публічно-правового спору, коли цього вимагає захист громадянина, нездатного самостійно це робити чи реалізовувати процесуальні повноваження, шляхом подання адміністративного позову. З урахуванням ст. 56 Закону «Про прокуратуру» у контексті коментованої статті прокурором є: Генеральний прокурор України та його заступники, підпорядковані прокурори та їх заступники, старші помічники й помічники прокурора, начальники управлінь і відділів, їх заступники, старші прокурори і прокурори управлінь і відділів, які діють у межах своєї компетенції. При цьому повноваження зазначених прокурорів, які діють у межах своєї компетенції, як законних представників в адміністративному судочинстві, підтверджуються службовим посвідченням. Судові також має бути надано інформацію про наявність компетенції у відповідного прокурора, зазвичай, органи прокуратури надсилають у суди перелік відповідних прокурорів за підписом керівника. Повноваження інших працівників прокуратури, які здійснюють від імені прокуратури представництво інтересів громадянина в адміністративному судочинстві, мають бути підтверджені довіреністю, виданою керівником прокуратури.

При цьому важливо зазначити, що прокурор може брати участь в адміністративній справі не лише з власної ініціативи, а може бути залучений і судом на підставі ч. 7. ст. 59 КАС України – у випадках, коли законний представник особи діє всупереч її інтересам, за умови, що прокурор уповноважений законом діяти в інтересах такої особи.

Юридичний інтерес Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших осіб, перелічених у ч. 1 ст. 60 КАС України, у випадках, коли вони за законом можуть від свого імені звертатися до суду за захистом прав та інтересів інших осіб, має тільки процесуальний характер, оскільки перераховані особи, так само як і прокурор, не є і не передбачаються суб'єктами спірного матеріального правовідношення. Юридичний інтерес особи, перелічених у ч. 1 ст. 60 КАС України, є передумовою права на подання позову. Ця обставина пояснюється тим, що зазначені особи вправі вимагати від свого імені захисту чужого права або охоронюваного законом інтересу лише у випадках, прямо зазначених у законі.

Відповідно до п. 10 ст. 13 Закону «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» [27] Уповноважений Верховної Ради з прав людини має право звертатися до суду із заявою про захист прав і свобод людини і громадянина, які за станом здоров'я чи з інших поважних причин не можуть цього зробити самостійно. Тож законодавчою підставою для участі Уповноваженого Верховної Ради з прав людини в судовому процесі є зазначене положення. Водночас, важливо зазначити, що на підставі довіреності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини у судовому процесі має право брати участь його представник. У цьому разі законним представником фізичної особи буде Уповноважений Верховної Ради з прав людини, але його компетенцію щодо захисту прав, свобод та законних інтересів реалізуватиме представник Уповноваженого.

Отже, в інших, не передбачених законом випадках, зазначені особи не мають права звертатися до суду, а суддя не вправі

приймати вимоги про захист прав і законних інтересів інших осіб за мотивом відсутності у заявників юридичного інтересу.

Органами державної влади та органами місцевого самоврядування, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, є, зокрема, органи опіки і піклування. Відповідно до п. 1.3. Правил опіки і піклування, затверджених наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 р. органами, які приймають рішення щодо опіки і піклування, є районні в Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі комітети міських, районних у містах, сільських, селищних рад. У селищах і селах справами опіки і піклування безпосередньо відають виконавчі комітети сільських і селищних рад [28].

Законодавчою підставою участі органу опіки і піклування в адміністративному судочинстві є: 1) ст. 65 ЦПК України [29], відповідно до якої цей орган здійснює опіку чи піклування до встановлення опіки або піклування і призначення опікуна чи піклувальника, що також передбачає захист прав, свобод та інтересів такої особи у суді; 2) ст. 59 КАС України – у випадках, якщо законний представник особи діє всупереч її інтересам.

Слід зазначити, що процесуальна правоздатність і процесуальний (юридичний) інтерес є подібними за своєю суттю поняттями, провести межу між якими дуже важко, хоча, в принципі, можливо. Поняття процесуальної правоздатності та юридичного інтересу можуть збігатися (як, наприклад, в осіб, що захищають своє право або інтерес), але в цілому це різні явища, які здатні мати самостійне правове значення.

Поняття «юридичний інтерес» слід відрізнити від поняття «законний інтерес». Доктринальне тлумачення категорії «законні інтереси» міститься у монографії В. В. Субочева [30], у роботах Р. Є. Гукасяна [14], О. В. Малько [31], М. С. Малєна [32] та ін. Насамперед, законні інтереси – це правова категорія, яка означає свого роду ступінь опосередкування прагнень громадян, які не протирічать чинному законодавству, і має на увазі певне відношення до них (інтересів) з боку держави, різних його органів та відповідні захисні заходи. Законні інтереси – це опосередкована юридичними засобами та механізмами можливість, яка надана рівною мірою кожному правоздатному суб'єктові відносин для здійснення законних способів задоволення своїх потреб, однак прямо не закріплена у суб'єктивних правах. Існування законних інтересів, як таких, обумовлено об'єктивними законами суспільного розвитку та гарантовано державою.

Чітку відповідь щодо сутності законного інтересу надав Конституційний Суд України у Рішенні у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень ч. 1 ст. 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004. Цікавими є не тільки сама резолютивна частина Рішення єдиного органу конституційної юрисдикції, але й аргументи, наведені у мотивувальній частині, в яких відтворено положення конституційно-правової доктрини.

Конституційний Суд України зазначав, що етимологічний зміст слова «інтерес» включає: а) увагу до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимось, чимось; цікавість, захоплення; б) вагу; значення; в) те, що найбільше цікавить кого-небудь, що становить зміст чийось думок і турбот; г) прагнення, потреби; д) те, що йде на користь кому-, чому-небудь, відповідає чийсь прагненням, потребам; ж) вигоду, користь, зиск.

У загально-соціологічному значенні категорія «інтерес» розуміється як об'єктивно існуюча і суб'єктивно усвідомлена

соціальна потреба, як мотив, стимул, збудник, спонукання до дії; у психології – як ставлення особистості до предмета, як до чогось для неї цінного, такого, що притягує. В юридичних актах термін «інтерес», враховуючи його як етимологічне, так і загально соціологічне, психологічне значення, вживається в широкому чи вузькому розумінні як самостійний об'єкт правовідносин, реалізація якого задовольняється чи блокується нормативними засобами.

Конституційний Суд України вважав за необхідне здійснити інтерпретацію поняття «інтерес» у вузькому розумінні цього слова, тобто інтерес, який, на відміну від інтересу в широкому розумінні, перебуває виключно у логічно-смісловому зв'язку із суб'єктивними правами, але прямо ними не опосередковується, тобто виходить за межі останніх. У такому значенні слово «інтерес» застосовується у Конституції України, у ч. 1 ст. 4 ЦПК України, окремі положення якого підлягають офіційному тлумаченню, і в багатьох законах та інших нормативно-правових актах.

Інтерес може бути як охоронюваним законом, правоохоронюваним, законним, так і незаконним, тобто, таким, що не захищається ні законом, ні правом, не повинен задовольнятися чи забезпечуватися ними, оскільки такий інтерес спрямований на обмеження прав і свобод інших фізичних і юридичних осіб, обмежує захищені Конституцією та законами України інтереси суспільства, держави чи «всіх співвітчизників» або не відповідає Конституції чи законам України, загальною визначеним принципам права.

І суб'єктивне право, і пов'язаний з ним інтерес є дозволами. Але перше є особливим дозволом, тобто дозволом, що відображається у відомій формулі: «Дозволено все, що передбачено в законі», а друге – простим дозволом, тобто, дозволом, до якого можна застосовувати не менш відоме правило: «Дозволено все, що не забороняється законом». Інтерес, навіть перебуваючи під охороною закону чи права, на відміну від суб'єктивного права, не має такої правової можливості, як останнє, оскільки не забезпечується юридичним обов'язком іншої сторони. Законний інтерес відбиває лише легітимне прагнення свого носія до того, що не заборонено законом, тобто тільки його бажання, мрію, потяг до нього, а отже – й не юридичну, а фактичну (соціальну) можливість. Це прагнення у межах сфери правового регулювання до користування якимось конкретним матеріальним або нематеріальним благом. Відмінність такого блага від блага, яке охоплюється змістом суб'єктивного права, полягає в тому, що користування благом, на яке особа має право, визначається можливістю в рамках закону, а до якого має законний інтерес – без вимог певних дій від інших осіб або чітко встановлених меж поведінки.

Поняття «охоронюваний законом інтерес», що вживається в ч. 1 ст. 4 Цивільного процесуального кодексу України та інших законах України у логіко-смісловому зв'язку з поняттям «права», необхідно розуміти як прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, як зумовлений загальним змістом об'єктивного і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб, які не суперечать Конституції і законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності, розумності та іншим загальноправовим засадам.

Таким чином, ці поняття є абсолютно різними і вони можуть поєднуватися, маючи при цьому різне змістове навантаження. Так, у фізичної особи може бути юридичний (процесуальний або/і матеріальний) інтерес при захисті в адміністративному суді свого законного інтересу.

Література:

1. Сидоров Р. А. Представительство в гражданском процессе: дис. кандидата. юрид. наук: 12.00.15 / Р. А. Сидоров. – Тверь, 2002. – С. 165 с.
2. Тимченко Г. П. Способы и процессуальные формы защиты гражданских прав: дис. кандидата юрид. наук: 12.00.03 / Г. П. Тимченко. – Х., 2002. – 203 с.
3. Юрков Н. Б. Судебное обеспечение законности в деятельности административных органов / Н. Б. Юрков. – Х., 1987. – С. 44.
4. Гурвич М. А. Право на иск / Отв. ред. А. Ф. Клейнман, М. А. Гурвич. – М., Л.: Изд-во АН СССР, 1949. – 216 с.
5. Комиссаров К. И. Право на иск и прекращение производства по делу. – М.: Юрид. лит., 1983. – 170 с.
6. Мельников А. А. Правовое положение личности в советском гражданском процессе / А. А. Мельников. – М., 1969. – 228 с.
7. Защита прав личности в социалистическом процессе: [ученик] / Под общ. ред. А. А. Мельникова. – М., 1986.
8. Шакарян М. С. Субъекты советского гражданского процессуального права / М. С. Шакарян. – М., 1970. – 430 с.
9. Вукот М. А. Стороны – основные лица искового производства / М. А. Вукот. – Саратов, 1968. – 348 с.
10. Курьлев С. В. О праве на предъявление иска / С. В. Курьлев // Советское государство и право. – 1958. – № 1. – С. 36-41.
11. Курьлев С. В. Формы защиты и принудительного осуществления субъективных прав и права на иск / С. В. Курьлев // Тр. Иркут. ун-та. – Сер. юрид. – 1957. – Т. 22. – Вып. 3 – С. 62-70.
12. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав / В. П. Грибанов. – М.: Статут, 2000. – 411 с.
13. Гукасян Р. Е. Реализация конституционного права на судебную защиту / Р. Е. Гукасян // Процессуальные средства реализации конституционного права на судебную и арбитражную защиту. – Калинин: Изд-во Калинин. ун-та, 1982.
14. Осокина Г. Л. Иск прокурора в гражданском процессе / Г. Л. Осокина: автореф. дис. на соискание науч. степен канд. юрид. наук / Г. Л. Осокина. – Томск, 1978. – 20 с.
15. Волохова Л. Право на обращение с иском в суд / Л. Волохова // Сов. юстиция. – 1968. – № 19. – С. 6.
16. Пушкар Е. Г. Конституционное право на судебную защиту / Пушкар Е. Г. – Львов: Изд-во при Львов. ун-те издат. объедин. «Вища школа», 1982.
17. Чечот Д. М. Участники гражданского процесса / Д. М. Чечот // Избранные труды по гражданскому процессу. – СПб., 2005. – 174 с.
18. Клейнман А. Ф. Некоторые теоретические вопросы учения об иске в советском гражданском процессе / А. Ф. Клейнман // Уч. тр. – Вып. 3. – Саратов, 1969. – 252 с.
19. Кодекс административного судочинства: науч.-практ. Комментарий: у 2 т. / За заг. ред. Р. О. Куйбіди. – К.: Книжки для бізнесу, 2007. – Т. 2.
20. Щеглов В. Н. Вопросы окончания гражданского дела без вынесения судебного решения / В. Н. Щеглов. – Томск: Труды Томского ун-та. – 1965. – Т. 159. – С. 107.
21. Маркс К., Энгельс Ф. Святое семейство: соч. – 2-е изд. – Т. 2.
22. Свердлов Г. А. Гражданско-правовые способы сочетания общественных, коллективных и личных интересов / Г. А. Свердлов – Свердловск, 1980.
23. Аносова С. В. Замена ненадлежащей стороны в советском гражданском процессе: лекция / С. В. Аносова / Под ред. А. Ф. Клейнмана. – М., 1960; Волохова Л. Право на обращение с иском в суд / Л. Волохова // Сов. юстиция. – 1968. – № 19. – С. 6.
24. Осокина Г. Л. Проблемы иска и права на иск / Г. Л. Осокина – Томск, 1989. – 640 с.
25. Насвищук Л. Участие прокурора в гражданском, господарському та адміністративному судочинстві // <http://www.aica.com.ua>.
26. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закону України від 23.12.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
27. Про затвердження Правил опіки та піклування: наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, МОН України, МОЗ України, Мінпраці та соціалістики України від 26.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
28. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
29. Субочев В. В. Законные интересы / В. В. Субочев. – М.: Норма, 2008. – 496 с.
30. Малько А. В. Субъективное право и законный интерес / А. В. Малько // Правоведение. – 1998. – № 4. – С. 58-70.
31. Маленин Н. С. Охраняемый законом интерес / Н. С. Маленин // Сов. государство и право. – 1980. – № 1. – С. 30.

Кравец В. Р. Юридический интерес в административном судопроизводстве: понятие, сущность, виды

Аннотация. В статье проанализировано понятие, сущность и виды юридического интереса на обращение в административный суд. При этом акцентировано внимание на необходимость размежевания процессуального и материально-правового интересов, которая обусловлена тем, что по содержанию административного процессуального законодательства процессуальный интерес может быть у всех лиц, защищающих свое или чужое право. Материально-правовой интерес может быть только у лиц, защищающих свое право, то есть, у субъектов спорного материального правоотношения. Установлено, что процессуальный интерес может быть зачислен до предпосылок права на предъявление иска только в том случае, когда его отсутствие может повлечь отказ в принятии искового заявления или прекращения производства по делу, так как именно в этих последствиях и имеет проявление практическое значение предпосылок права на предъявление иска. Установлено и охарактеризовано особенности юридического интереса лиц, защищающих свои права и законные интересы, представителя, прокурора, Уполномоченного Верховной Рады по правам человека, органов государственной власти, органов местного самоуправления. Акцентировано внимание на необходимости размежевания понятий «юридический интерес» и «законный интерес».

Ключевые слова: юридический интерес, законный интерес, представитель, процессуальный интерес, материально-правовой интерес, административное судопроизводство.

Kravets V. Legal interest in the administrative legal procedure: term, essence, types

Summary. In the article there are analyzed the term, essence and types of the legal interest on application to the administrative court. Herewith the attention is accented on the need of differentiation of the procedural and material-legal interests, that is determined by the fact that by the substance of the administrative procedural legislation the procedural interest can have all persons that defend their or other's right. Material-legal interest can have only persons that defend their own right that is only subjects of the disputable material legal relation. There is determined that the procedural interest can be enlisted as a precondition of the right on bringing of a lawsuit only in case if its absence can entail the abandonment in the acceptance of the lawsuit or the extinction of the proceeding on the case, because exactly in that consequences the practical meaning of the right on bringing of a lawsuit is developed. There is determined and characterized the special features of the legal interest of persons that defend their rights and lawful interests, of the representative, prosecutor, Commissioner on peoples' rights of the Verkhovna Rada of Ukraine, state power bodies, local self-government bodies. The attention is accented on the need of differentiation of the terms «legal interest» and «lawful interest».

Key words: legal interest, lawful interest, representative, procedural interest, material-legal interest, administrative legal procedure.